

[Undervisnings- og forskningsministeren]

de uddannelser, f.eks. problemerne omkring humaniora og omkring Landbohøjskolens fremtid, i disse drøftelser.

Spm. nr. S 827

Til *indenrigsministeren* (10/5 89) af:

Jane Oksen (FP):

»Hvorledes vil formænd for de udvalg til behandling af sociale personlige sager, der er foreslået i lovforslag nr. L 188, skulle aflønnes?«

Begrundelse

Den kommunale styrelseslov indeholder regler for aflønning af socialudvalgsformænd, der begunstiger disse frem for andre udvalgsformænd. Ved ændringen af den sociale styrelseslov kan det sociale udvalg ophæves, og formanden for det udvalg, der herefter behandler sociale personsager, må vel således skulle sidestilles med andre formænd for stående udvalg.

Svar (12/5 89):

Indenrigsministeren (Thor Pedersen):

Vederlag til formænd for udvalg, der er nedsat af kommunalbestyrelsen, fastsættes efter reglerne i lov om kommunernes styrelse. Efter bestemmelsen i lovens § 16, stk. 7, der er indsat ved lov nr. 220 af 5. april 1989, og som træder i kraft den 1. juli 1989, fastsætter indenrigsministeren de nærmere regler om ydelse af vederlagene.

Vederlæggelsen af formænd for de udvalg, der behandler sociale personlige sager, beror derfor på disse regler, der vil blive fastsat i den nærmeste fremtid. Der er endnu ikke taget stilling til den nærmere udformning af reglerne.

Spm. nr. S 828

Til *indenrigsministeren* (10/5 89) af:

Jane Oksen (FP):

»Hvorledes skal formand og medlemmer af det særlige afsnit VIII-udvalg honoreres ved ændring af den sociale styrelseslov som foreslået i lovforslag nr. L 188?«

Begrundelse

Det må henhøre under den kommunale styrelseslov at fastsætte honorarer og vederlag til

kommunalbestyrelsesmedlemmer, og som reglerne er i dag, er det op til kommunalbestyrelsen at beslutte størrelsen af disse, når det gælder andre udvalg end de stående udvalg. Da afsnit VIII-udvalget er et nyt udvalg, bør der vel fastsættes regler for betaling for varetagelsen af hverv i dette.

Svar (12/5 89):

Indenrigsministeren (Thor Pedersen):

Medlemmerne af det særlige afsnit VIII-udvalg vil få ret til diæter efter reglerne i § 16, stk. 2, i lov om kommunernes styrelse. Ifølge denne bestemmelse skal der ydes diæter ikke kun til medlemmer af stående udvalg, men også til medlemmer af andre udvalg, der er nedsat af kommunalbestyrelsen blandt dens medlemmer.

Hvorvidt formanden for udvalget skal tillægges et særligt honorar, beror på de regler, som skal fastsættes i henhold til § 16, stk. 7, i lov om kommunernes styrelse som ændret ved lov nr. 220 af 5. april 1989. Der er endnu ikke taget stilling til den nærmere udformning af de pågældende regler.

Den sidste sag på dagsordenen var:

2) Forhandling om redegørelse nr. R 22:

Miljøministerens redegørelse af 17. maj 1989 om forsøgsudsætning af gensplejsede sukkerroer efter lov om miljø og genteknologi.

(Redegørelsen anmeldt 17/5 89. Redegørelsen givet 17/5 89. Meddelelse om forhandling 17/5 89).

Forhandling

Dorte Bennedsen (S):

Det grundlæggende princip i varetagelsen af både det ydre og indre miljø har altid været, at der skulle være den bedst mulige sikkerhed for både mennesker og natur. Det var også den grundlæggende filosofi bag den lovgivning om miljø og genteknologi, som Folketinget vedtog for 3 år siden. Loven var faktisk den første af sin art i verden, og det var med velberåd hu, at Folketinget udformede loven ganske restriktivt, netop fordi vi ville sætte sikkerhed i højsædet, og når eller hvis viden og erfaring tilsagde det,

[Dorte Bennedsen]

kunne loven lempes, som det netop er sket for et par uger siden.

En af lovens bestemmelser er, at gensplejsede planter ikke må udsættes i naturen, medmindre miljøministeren efter drøftelse med Folketinget giver tilladelse til det. I dette forår har De Danske Sukkerfabrikker indsendt den første ansøgning om udsættelse af to gensplejsede sukkerroer på et mindre forsøgsareal på Lolland. Ministeren har behandlet ansøgningen og har på den baggrund givet den redegørelse, der er til forhandling i dag, hvori hun indstiller, at tilladelsen gives.

Jeg vil gerne takke ministeren for redegørelsen, som jeg på mange måder finder giver en god og sober fremstilling af problemerne. Der er dog ting i den, jeg gerne vil have uddybet, men det går jeg også ud fra kan lade sig gøre i de kommende uger.

Når man skal tage stilling til denne ansøgning, er der to mere overordnede problemstillinger, der melder sig. Den ene er spørgsmålet om rimeligheden eller måske snarere urimeligheden i, at Danmark og for den sags skyld andre højt industrialiserede lande sætter store ressourcer på netop sukkerroerproduktion. Set i en ulandspolitisk sammenhæng virker det noget absurd, at vi sætter ind på et felt, hvor en række ulande ellers har mulighed for en produktion og dermed for en indtægt.

Det andet problem er af mere naturmæssig og miljømæssig karakter. Der har gennem en årrække været en standende diskussion om, hvorledes man kunne nedsætte pesticidforbruget både i landbruget, i offentlige anlæg og parker og i private haver. Desværre har vi alt for mange beviser for bivirkningerne ved brugen af sprøjtemidler. De sidste 10-20 års fugletællinger taler deres alt for tydelige sprog, og vi må erkende, at alle tal og al viden viser, at pesticidforbruget influerer negativt på mangfoldigheden af dyr og planter.

Med Brundtlandrapportens tale om en bæredygtig udvikling på naturens betingelser kan det unægtelig godt give stof til eftertanke, at der nu sættes så voldsomt på at indrette planterne på kemiens betingelser. Der er derfor grund til at fremhæve, at der fortsat må sættes stærkt på den danske tradition for forædlingsarbejde, så man udvikler sygdomresistente planter for derigennem at nedsætte pesticidforbruget. I den forbindelse er der også grund til positivt at no-

tere, at ansøgningen omfatter udsætning af en roe, der er resistent over for en alvorlig plantesygdom.

Socialdemokratiet finder ingen grund til at skjule, at den foreliggende sag ikke er ukompliceret. Der er nogle oplagte fordele og fremskridt ved den fremsendte ansøgning, men den er også forbundet med problemer. Den hidtidige diskussion er i høj grad gået på, om det overhovedet er ansvarligt at udsætte gensplejsede planter i naturen. Med den viden, vi har nu, finder vi ikke, at det med de foreslåede sikkerhedsforanstaltninger er betænkeligt at udsætte roen. Vore betænkeligheder går med andre ord ikke på forvildningsrisikoen, men ligger derimod som nævnt på det mere langsigtede og principielle plan, nemlig om denne teknologi i sidste ende vil modvirke en nedsættelse af pesticidforbruget.

Jeg nævnede indledningsvis, at der er enkeltheder i redegørelsen, vi gerne ser uddybet, og jeg håber derfor, at ministeren kan være enig i, at redegørelsen bør behandles i Miljøudvalget, som så i løbet af et par uger kan afgive sin beretning. Men for god ordens skyld skal jeg allerede i dag sige, at Socialdemokratiet er indstillet på at forholde os positivt til redegørelsen og dermed til ansøgningen, såfremt den nævnte uddybning ikke bringer nye problemer frem i lyset.

I den forbindelse vil vi gerne fremhæve et aspekt, som også Statens Planteavlsvforsøg og Landbrugsministeriet berører. Det hedder i Landbrugsministeriets udtalelse, som er citeret i redegørelsen:

»... at der ved længere tids ensidig anvendelse af et bestemt ukrudtsmiddel kan ske en naturlig udvælgelse og opformering af en bestand af ukrudtsplanter, der ikke er følsom over for ukrudtsmidlet.«

Derefter redegøres der så for, at denne risiko næppe er særlig stor for sukkerroearealers vedkommende, fordi der er op til 3-5 år imellem, at sukkerroer dyrkes på det samme areal. Men der, føjer Landbrugsministeriet så til, »... kan være yderligere problemstillinger, såfremt samme resistens benyttes i en række forskellige afgrødetyper, der f.eks. kan indgå i et sædskifte. Der er derfor behov for en nøje vurdering fra sag til sag.«

Jeg vil gerne lægge til, at for Socialdemokratiet er det helt afgørende, at den stilling, Folke-

[Dorte Bennedsen]

tinget og ministeren tager til ansøgningen fra Sukkerfabrikkerne, er en stillingtagen til den konkrete sag og den konkrete ansøgning, og at den ikke på nogen måde skaber præcedens hverken for andre ansøgninger på lignende niveau eller for Sukkerfabrikkerens eventuelt kommende ansøgninger om yderligere forsøg i større målestok.

I Miljøudvalget har vi som bilag til redegørelsen modtaget ministeriets udkast til svarskrivelse, hvori man godkender udsætningen under forudsætning af, at der i sommeren 1989 udføres en række undersøgelser, der får et positivt forløb.

I Socialdemokratiet finder vi det lidt bagvendt, at den endelige tilladelse gives, inden de forudsatte undersøgelser er ført til ende. Vi har megen forståelse for, at virksomheden på indværende tidspunkt har behov for at vide, om Folketingets intentioner i relation til ansøgningen er positive eller negative, og det er vi, som jeg nævnte før, også villige til at melde i dag. Men vi finder det bagvendt, at den endelige og absolutte melding skal afgives, inden vi kender de endelige resultater af forsøgene og undersøgelserne.

Vi synes, det ordentligvis ville være rigtigt, at tilladelsen først gives, når disse resultater foreligger, og det er i hvert fald noget, vi gerne vil drøfte med ministeren for at høre, hvorfor hun ønsker at reagere nu frem for at vente til august, eller hvornår de endelige resultater kan foreligge.

Endelig skal jeg blot til sidst notere, at ministeren i sin indledning til redegørelsen rejser spørgsmålet om at nedsætte et miljøetisk råd som forum for drøftelse af en række af de problemer, der i disse år opstår på miljøområdet, bl.a. i forbindelse med anvendelse af nye teknologier. Min melding i dag skal være, at den debat deltager vi naturligvis gerne i, uden at vi dog er så forfærdelig overbevist om, at den foreslåede løsning er den rette.

Rønholt (KF):

Indledningsvis skal jeg takke miljøministeren for redegørelsen, som giver Folketinget mulighed for at diskutere det første forsøg med udsætning af gensplejsede organismer.

Da vi for nogle år siden behandlede loven om miljø og genteknologi for første gang, understregede den konservative folketingsgrup-

pes ordfører, at Det Konservative Folkeparti generelt ser genteknologien som en mulighed og ikke som en trussel. Den opfattelse har ikke ændret sig. Tværtimod kan man glæde sig over, at en genial idé opstår og efterfølgende kan opnå godkendelse på et gennemarbejdet og grundigt grundlag.

Det betyder imidlertid ikke, at vi ikke skal være opmærksom på de risici, som kan opstå ved brugen af genteknologi.

Derudover er der en række andre forhold, herunder etiske, som har medført, at vi menesker som udgangspunkt har været noget tilbageholdende over for at tillade forsøg, som kan ændre organismers arveanlæg. Det bundner vel dybest set i, at vi har svært ved rigtig at forstå, hvad det er, der sker. Derfor er det også min opfattelse, at det vigtigste i den fremtidige debat om genteknologi er, at vi forsøger at få det hele ned på jorden. Vi må forsøge at bruge lidt færre fremmedord, for usikkerhed om deres betydning gør det hele endnu mere fremmed.

Jeg er meget enig med miljøministeren i, at vi ved indførelsen af ny teknologi aldrig må ændre på jordens hukommelse. Proceduren i forbindelse med denne godkendelse og de krav og efterfølgende kontrolforanstaltninger, der er tilknyttet denne ansøgning, bør berolige alle lægfolk, der af naturlige årsager ikke er i stand til at trække grænser.

Generelt er der mange forhold, som skal vurderes, når vi skal tage stilling til forsøg med gensplejsede organismer. Det gælder de miljømæssige forhold, de etiske, som jeg allerede har berørt, og vi må selvfølgelig heller ikke glemme industrien og beskæftigelsen. Men vi behøver ikke at bringe mere mystik ind i genteknologien end nødvendigt.

I den konkrete situation er der tale om, at De Danske Sukkerfabrikker ønsker at udsætte gensplejede sukkerroer på et forsøgsareal på Lolland. Vi kan selvfølgelig vælge at sige nej til denne ansøgning fra De Danske Sukkerfabrikker, men hvorfor skulle vi det? Imidlertid betyder et nej fra os til at udsætte den gensplejsede roe ikke, at De Danske Sukkerfabrikker opgiver forsøget, eller at andre virksomheder i andre lande opgiver forsøg med udsætning af gensplejsede organismer.

Et nej til dette forsøg betyder såmænd blot, som ministeren også påpeger i sin redegørelse, at forsøget med gensplejsede sukkerroer kom-

[Rønholt]

mer til at foregå i et andet land, hvor Danmark ikke kan gøre sin indflydelse gældende for så vidt angår sikkerhed og kontrol med forsøgene. Alene af den grund vil en afvisning af ansøgningen være både uacceptabel og ufornuftig.

Men der kan være mange følelser i dette. Bør man i dette forhold bekæmpe ufornuftige følelser?

For så vidt angår den gensplejsede sukkerroes betydning for miljøet bemærkes, at den kan være med til at begrænse brugen af pesticider i Danmark, og det er til enhver tid ønskeligt, at vi bruger så små mængder pesticider som muligt. Derfor kan den gensplejsede roe blive en del af den danske miljøpolitik, og derfor kan genteknologien generelt være et middel til at nå vore mål i miljøpolitikken.

Genteknologi er alt andet lige renere teknologi. Man kan ikke andet end undre sig over, at det ukrudtsmiddel, som populært kaldes Roundup, kan være så effektivt og samtidig så harmløst. Når Miljøstyrelsen benytter udtrykket »vidtgående ugiftigt«, må der ligge grundige undersøgelser og nøje overvejelser bag.

Dansk industri er blandt de førende, når det drejer sig om forskning i genteknologi. Dette forspring skal vi selvfølgelig fastholde. Derfor skal industrien have de rigtige vilkår, som gør virksomhederne i stand til at udføre de nødvendige forsøg, forudsat sikkerheden omkring forsøgene er i orden. Men det kan vi netop kontrollere, når forsøgene foregår i Danmark. I det konkrete tilfælde synes de sikkerhedsmæssige forhold at være i orden, således at forsøget er i overensstemmelse med OECD's tre principper for vurdering af udsætningsforsøg.

Dansk industri skal have acceptable forhold, ellers flytter virksomhederne forsøgene til udlandet sammen med den eventuelle produktion. Det betyder, at Danmark mister nogle eksportindtægter, og at vi ikke får gevinsten i form af øget beskæftigelse.

På den baggrund finder Det Konservative Folkeparti ikke, at der er noget betænkeligt ved at tillade De Danske Sukkerfabrikker at gennemføre forsøget med den gensplejsede roe. Vi finder faktisk, at der med den første ansøgning er tale om et godt initiativ, der bør nyde fremme.

Jeg vil ikke undlade at kommentere spørgsmålet om et miljøetisk råd.

Miljøministeren lufter i redegørelsen tanker om etablering af et miljøetisk råd, som skal drøfte genteknologien i en økologisk, social og etisk dimension. Umiddelbart forekommer dette forslag som en god idé, og Det Konservative Folkeparti vil indgå i en konstruktiv drøftelse af forslaget, idet det næppe bliver sidste gang, at vi skal drøfte genteknologien og risikoen ved den.

Folketingets Landbrugs- og Fiskeriudvalg var i begyndelsen af marts på besigtigelsestur til Israel, hvor udvalget fik lejlighed til at se ny teknologi indført i primærlandbruget. Det gjaldt edb-styring i kvægbruget, genselektion i fåreavl og gensplejsning i gartnerbruget. Det er betydelig lettere at forstå – og dermed danne sig nogle meninger og holdninger – når man får det bragt ned på jorden suppleret med en grundig forklaring.

Må jeg derfor afslutningsvis foreslå miljøministeren, at udvalget får lejlighed til at følge det praktiske arbejde med udsætning af de gensplejsede roer ved et besøg på forsøgsarealet, når der foreligger resultater. Nysgerrighed behøver ikke altid at være noget negativt.

Rahbæk Møller (SF):

Denne debat handler om en konkret sag om udsætning af to typer gensplejsede sukkerroer. Men jeg er faktisk mere bange for den udvikling, vi er ved at sætte i gang, end jeg er for de to konkrete grønsager. Vi er på vej ind i en udvikling, hvor vi i stedet for at nedbringe mængden af sprøjtemidler udvikler planter, der kan tåle mosten, så vi bare kan sprøjte los. Selv om den konkrete brug måske ikke i sig selv vil have negative virkninger, kan vi forudse en fremtid, hvor den type planter vil dominere landbruget.

Perspektivet er skræmmende, både fordi det indeholder uhæmmet sprøjtning, og fordi landbruget både i i-lande og ulande vil blive endnu mere afhængigt af nogle få multinationale virksomheder, der har patent både på resistensgenet og sprøjtemidlet. Der er tale om det stik modsatte af en bæredygtig udvikling. Set i det perspektiv er den anden roe, der er resistent mod en virus, et langt mere sympatisk produkt.

Ministeren er selv inde på denne problemstilling i sin redegørelse. Hun nævner muligheden for at oprette et miljøetisk råd, og hun nævner muligheden for en international naturrettedserklæring. Uden at tage afstand fra især

[Rahbæk Møller]

sidstnævnte mulighed vil jeg gerne pege på to initiativer, der umiddelbart forekommer mindst lige så relevante.

Det ene initiativ består i at sikre, at vi har tilstrækkelig økologisk ekspertise til at vurdere den udvikling, der er i gang. Det påpegede Folketinget faktisk også, da det vedtog det bioteknologiske udviklingsprogram. Økologisk forskning blev konkret nævnt som et indsatsområde i det betækningsbidrag, som et meget bredt flertal i Folketinget stod bag. Alligevel blev der ikke givet penge til økologisk forskning – angiveligt fordi der ikke var kvalificerede ansøgninger – men i Information i går kunne vi læse, at Institut for Økologisk Botanik ved Københavns Universitet pegede på behovet for denne type forskning, og det oplystes, at de faktisk søgte penge til det bioteknologiske udviklingsprogram, men fik afslag.

Hvad skete der? Anså koordinationsudvalget instituttet for ukvalificeret? I så fald skulle der gøres noget ved det. Under alle omstændigheder må det konstateres, at regeringen bevidst har overtrådt en folketingsbeslutning – oven i købet på et område, hvor udviklingen klart har demonstreret behovet.

Det andet initiativ, jeg vil pege på, er, at det bør sikres, at den bioteknologiske udvikling går i retning af bedre omgang med naturen. Der er ingen garanti for, at private virksomheder vil sikre en sådan udvikling, hvilket de foreliggende ansøgninger tydeligt viser. Private virksomheder vil i sagens natur gå efter penge, og så bliver det mere eller mindre tilfældigt, om det sker på den ene eller den anden måde. Derfor må der være en offentlig forskning, der sikrer, at udviklingen får den rigtige retning. Begge disse problemer må nu tages op.

Det er ikke klart, om ministeren mener, at vi kan afslutte drøftelsen af de to konkrete ansøgninger med denne debat. Jeg vil gerne gøre klart, at vi ikke mener, det er muligt. Der er spørgsmål, der er for tekniske til at blive afklaret i en folketingsdebat. Derfor bør sagen behandles i Miljøudvalget, som kan afslutte den med en beretning. Jeg vil gerne tilkendegive, at en sådan beretning bør kunne afgives i løbet af juni.

Der er dog endnu en betingelse. Den daværende miljøminister lovede Folketinget en redegørelse, før tilladelsen til udsætning blev givet. Det fremgår ikke klart af teksten, om der

kun menes den første udsætning. Vi mener, at indtil videre bør alle nye principielle ansøgninger om udsætning af gensplejsede organismer behandles i Folketinget. Det gælder selvsagt eventuelle ansøgninger om udsætning af gensplejsede mikroorganismer, men også nye ansøgninger om udsætning af gensplejsede planter bør underkastes Folketingets behandling, hvis det drejer sig om nye planter eller der på anden måde er tale om afgørende nye momenter.

Jeg håber og forventer, at ministeren er indstillet på at give tilsagn herom.

Hanne Severinsen (V):

Jeg synes, det er godt, at ministeren nu tager dette spørgsmål op i en redegørelse til Folketinget og endda i en særdeles grundig redegørelse, som tager alle aspekterne op.

Genteknologien er en fantastisk udfordring til vores generation, og derfor er det selvfølgelig også klart, at også i Folketinget er vi optaget af, hvad det er, der sker. Men vi må ikke glemme, at forædlingsarbejde inden for naturen har der været tale om i århundreder, både når det gælder dyr og planter, og at det har været til gavn for levestandarden specielt i den vestlige verden, som fra for 100 år siden at være i en fattigdomssituation er endt i det modsatte, når det gælder spørgsmålet om at dyrke afgrøder og holde dyr. Det nye er, at vi med genteknologien nu er i stand til at lave en langt mere målrettet forædling og derved selvfølgelig må gå ind i selve arvemassen. Derfor er det også naturligt, at Folketinget følger disse forsøg meget nøje. Jeg synes, at der er tale om to spændende forsøg. Jeg kan godt se, at Roundup-forsøget selvfølgelig på sin vis bygger på den kedelige forudsætning, at man sprøjter, men omvendt må man sige, at sammenlignet med, hvad man gør i dag, vil det være en væsentlig forbedring. Det andet forsøg kan enhver vel være interesseret i, så man kan undgå nogle sygdomme i planter, som måske ellers ville opstå.

Jeg synes, det er rigtigt af miljøministeren at benytte lejligheden til at understrege, at i disse forædlingsarbejder er der ikke tale om, at vi skal erstatte gamle arter med nye. Det er særdeles vigtigt, at vi bevarer en form for genbank, så vi sørger for, at alle de mange specielt vilde arter, der findes i naturen, bevares, samtidig med at udviklingsarbejdet foregår, for vi skal jo hu-

[Hanne Severinsen]

ske, at den egenskab, som vi synes at have brug for nu, og som vi er med til at udvikle til nye produkter – i dette tilfælde to nye roetyper – måske er nyttig i vores verden, men vi ved ikke, hvad der vil være nyttigt for den næste generation. Derfor må den næste generation ikke mangle muligheder for en ny udvikling, fordi vi har udviklet i en alt for ensidig retning. Det er det, ministeren også kalder jordens hukommelse, og det er jeg meget enig i.

Jeg er derfor også enig i, at det måske var en god idé at overveje et miljøetisk råd, ligesom jeg synes, det ville være udmærket, hvis man internationalt arbejdede for en form for naturret-tighedserklæring. Det er vigtigt, at vi, som jeg nævnte før, bevarer de næste generationers muligheder for noget andet end det, vi i disse dage synes er vigtigt.

Jeg vil slutte af med at takke for en god og saglig redegørelse fra ministeren. Alle argumenter er lagt frem, de er afvejnet mod hinanden, og i Venstre er vi helt enige i den konklusion, at de to forsøg skal tillades.

Knud Lind (FP):

Indledningsvis skal jeg takke miljøministeren for redegørelsen til Folketinget.

Baggrunden for redegørelsen er, at De Danske Sukkerfabrikker for ca. 5 måneder siden indsendte en ansøgning om tilladelse til udsætning i 1990 af to typer gensplejsede sukkerroer på et forsøgsareal på 1.000 m².

For at slå det helt fast: Fremskridtspartiet støtter miljøministerens forslag om at give tilladelse til sukkerroefabrikkerne om denne frilandsudsætning, og vi støtter det selvfølgelig fuldt ud.

Genteknologi drejer sig om en teknik specielt beregnet til at ændre organismers arveegenskaber på en målrettet måde. Traditionelt forædlingsarbejde har de samme mål som genteknologi, men man må bruge metoder, som er langt mere tidskrævende, og som ofte gør det svært eller umuligt at overskride artsbarriererne. Man har i mange år foretaget den såkaldte planteforædling og krydsforædling, som imidlertid kan føre til tilfældige kombinationer af genetisk materiale. Ved plante- og krydsforædling må man imidlertid også påregne, at man kan overføre uønskede arveanlæg, mens man med gensplejsning kun overfører et enkelt gen.

Fremskridtspartiet vil ikke påstå, at der slet ikke er nogen risiko overhovedet for naturen og miljøet omkring os ved gensplejsning. Spørgsmålet er, om den risiko er ekstraordinært stor i Danmark i forhold til de øvrige lande. Er den så ekstraordinært stor, at den kræver verdens skrappeste lov om genteknologi? Det mener vi ikke i Fremskridtspartiet.

Miljøministerens redegørelse er desværre et udslag af, at Danmark har verdens skrappeste miljølovgivning, idet den tidligere miljøminister har måttet give tilsagn om at drøfte disse principielle aspekter vedrørende udsætning af gensplejsede organismer i miljøet. I den danske lov om miljø og genteknologi skelnes der f.eks. ikke mellem gensplejsede afgrødeplanter og gensplejsede mikroorganismer. Det er ikke rimeligt, da udsætning af planter normalt er langt lettere at følge end udsætning af mikroorganismer.

Vi finder det også uheldigt, at man kræver afprøvning i drivhus først. Det er ikke særlig relevant rent avlsmæssigt, og det forsinker projekter 1 år. Det er lidt mærkeligt at tænke sig, at vi i dag i Folketinget står med det første forsøg på friland, når man samtidig ved, at DNA-teknikken blev opdaget af forskerne i marts 1973, altså for 16 år siden, og allerede i 1977 udarbejdede det Amerikanske Nationale Institut for Sundhed de amerikanske retningslinier for arbejdet med genteknologi.

Disse retningslinier kom til at danne skole for mange andre lande, men allerede i 1977 begyndte den rådgivende DNA-Kommission at revidere retningslinierne, og i 1980 flyttede man f.eks. de fleste forsøg med K 12-kolibakterier og bagegær til klasse I, dvs. klassen med de mest sikre organismer.

I 1982 bortfaldt kravet i USA om en central godkendelse af forsøg med kulturvæsker over 10 l; en lokal godkendelse var ganske enkelt tilstrækkelig. I 1983 fik de lokale myndigheder i USA f.eks. ret til at godkende udsætning af gensplejsede planter. I dag er over 90 pct. af laboratorieforsøgene i USA og mange europæiske lande blevet fritaget for myndighedskontrol.

Det ville klæde Folketinget, hvis man i dag erkendte, at det gik lidt for hurtigt på visse punkter, da loven om genteknologi blev vedtaget. Der er ingen videnskabelig basis for loven. Loven hviler på rent følelsesbetonede ting, og

[Knud Lind]

man burde ikke indføre loven blot for nogle følelsesbetonede intentioner. Det er spild af gode ressourcer.

Danmark plejer normalt at sammenligne sig med andre nordiske lande, men allerede ved en sådan sammenligning bliver det helt klart, at forskning og industri i Danmark er underkastet regler, der gør situationen besværligere for os end for vores nabolande, og som også giver økonomiske problemer for den danske industri.

I Sverige indførte man i starten nogle særregler for genteknologisk arbejde, men i 1987 blev disse regler ophævet. I Finland, Island og Norge har der aldrig været nogen særlige regler, selv om der også dér foregår forskning, udvikling og produktion.

Fremskridtspartiet mener, at de danske regler for gensplejsning er vildt overdrevet. Loven om genteknologi fokuserer i høj grad på selve teknikken, mens man måske hellere burde interessere sig for det, man opnår med den teknik, og uanset om vi har en skrap lov om genteknologi, får vi alligevel ikke nogen som helst garanti for, at den er sikker, bare fordi vi sætter en hel masse regulativer i gang.

Det vækker stof til eftertanke, når man tænker på, at da loven om miljø og genteknologi blev vedtaget i Danmark i maj 1986, blev den første tilladelse til udsætning af gensplejsede planter givet i USA. Det drejede sig om 200 tobaksplanter, som var gjort resistente mod en almindelig sygdom for tobaksplanter, og samtidig begyndte firmaerne Ciba-Geigy, Rohn og Haas også feltforsøg med gensplejsede planter.

I 1987 foregik der en udsætning af genmanipulerede planter i England, og i Frankrig var der givet tilladelse til omkring 10 feltforsøg med genmanipulerede planter, som blev udført i sommeren 1987 helt uden protester. Det drejede sig f.eks. om kartoffel- og tobaksplanter, der blev gjort resistente mod ukrudtsmidler.

På dette tidspunkt var man endnu ikke færdig med bekendtgørelsen i Danmark om kravene til laboratorieindretning, som skulle stilles af Arbejdstilsynet. Den kom nemlig først den 1. oktober 1987. På det tidspunkt havde Sverige ændret sine regler, således at udsætning af genmanipulerede organismer ikke kræver andet end frivillig anmeldelse, og i England udsatte man genmanipulerede organismer allerede i sommeren 1987, altså på det tidspunkt, hvor

man endnu ikke var færdig med bekendtgørelsen herhjemme.

Uanset hvor strenge regler der indføres i Danmark, kan vi ikke gardere os mod eventuelle uheld, som sker i andre lande. Hvis de skete, ville de også kunne være grænseoverskridende.

I efteråret 1987 udsendte det amerikanske videnskabelige akademi, NAS, en rapport, som oplyser om de erfaringer, man har høstet igennem de sidste år med udsætning af organismer, der er ændrede ved genetisk forskellige metoder.

I hovedkonklusionen siger man: »Der er intet, der tyder på nogen unik risiko ved anvendelse af DNA-teknik eller ved flytning af gener mellem ubeslægtede organismer. Risici, der er forbundet med udsætning af gensplejsede organismer, er af samme type som dem, der er forbundet med udsætning af organismer, der ikke er ændrede, eller som er ændret ved andre metoder.«

I maj 1986 blev der udsendt en rapport af OECD, hvor man konkluderede bl.a., at der kun er ringe sandsynlighed for miljøska-der ved anvendelse af genteknologi i landbrug og til miljøforbedring. Miljøriskoen kan bl.a. vurderes ud fra organismernes evne til at overleve og organismernes virkning på andre organismer. OECD-rapporten konkluderede desuden, at der ikke er grund til særlig lovgivning på området. Alligevel kører Danmark videre med verdens skrappeste lovgivning.

Marianne Jelved (RV):

Jeg vil takke ministeren for redegørelsen. Den radikale gruppe kan tilslutte sig budskabet i redegørelsen om, at ministeren vil give de tilladelser på de betingelser, som er anført.

Jeg vil gerne trække nogle enkelte elementer frem, som vi synes er rigtige elementer, som må indgå i debatten, også når den skal foregå andre steder end i Folketinget. Det er for det første principperne for udsætningen. Vi synes, det er vigtigt at slå fast, at det ikke handler om, at man bringer nye typer planter lige ud i den bare natur, jeg havde nær sagt i den gode natur, uden at der er foregået en lang proces, hvor planterne og deres virkninger osv. er afprøvet under kontrollerede forhold.

Det andet, jeg synes er vigtigt at trække ind i denne sammenhæng, er, at vi taler om konkrete vurderinger fra sag til sag. Der er altså ikke tale

[Marianne Jelved]

om, fordi man giver tilladelse til ét konkret forsøg, at man også har sagt ja til en hel masse andre ting.

Det tredje er, at vi selvfølgelig skal sikre os, at al den viden, der overhovedet kan samles om disse emner, også bliver brugt og anvendt, når vi vurderer tingene i Danmark.

Jeg er også tilfreds med, at de økologiske og toksikologiske aspekter, de landbrugsmæssige forhold og sikkerhedsforanstaltningerne indgår meget klart i den sammenhængende vurdering.

Det er nævnt flere steder i redegørelsen, at etiske vurderinger også hører med, når vi taler om bioteknologi eller genteknologi. Det vil jeg også gerne understrege vigtigheden af, ikke mindst når vi taler om at få diskussionen ud i den bredere offentlighed, altså uden for Folketingets mure. Her synes jeg, det er vigtigt at fastholde som princip, at vi må sikre os, uanset udvikling, forskning og trang til forskning osv., at vi har en mangfoldighed i vores natur, i vores planter og dyreliv.

Det får mig til at slutte med at sige, at hver gang vi træffer den type beslutninger – og det drejer sig såmænd ikke kun om bioteknologi og genteknologi, men om forskning i det hele taget – må vi balancere imellem forskellige hensyn og herunder ikke mindst de etiske hensyn og de konsekvenser, man kan forudse for mennesker, samfund og natur. Det gælder ved hver eneste type beslutning. Vi er bare så vant til, at der er en hel masse forskningsområder, som vi ikke behøver at involvere befolkningen i. Det er jeg ikke sikker på altid er rigtigt.

Jeg vil gerne til sidst sige, at når vi diskuterer brug af genteknologi, og i dette tilfælde på planter, bør vi vel også fra dansk side vurdere, hvordan erfaringer fra dansk forskning og udvikling, som vi betragter som rigtige i Danmark, kan bruges i udviklingslandene. Der er jo meget store problemer med, hvordan denne forskning og teknologi bliver brugt også af andre lande, i udviklingslandene. Jeg kunne godt ønske mig, at vi også tog sådan nogle debatter i Folketinget, for det synes jeg er nok så væsentligt. Vi skal ikke tro, at vi isolerer os fra resten af verden. De beslutninger, den forskning og de diskussioner, vi har her, kan vi udmærket bruge til at påvirke, hvordan tingene foregår uden for Danmarks grænser.

Lis Noer Holmberg (CD):

Da vi havde debatten her i salen den 29. november sidste år, gav CD udtryk for, hvor vigtigt det ville være for dansk landbrug og industri, om Danmark nu holdt op med at se spøgelseser, men gik i gang med forsøg, som man for længst har arbejdet med i andre lande.

Vi hilser derfor miljøministerens redegørelse velkommen, og det glæder os, at miljøministeren giver udtryk for det, som vi tidligere har givet udtryk for, nemlig at genteknologien kan være med til at fremme en industri med en mere bæredygtig udvikling.

Flere ordførere har her været inde på det følelsesmæssige i denne sag, og jeg kan da af og til blive lidt betænkelig, lidt skeptisk over for Danmarks Naturfredningsforening, der nu også har en mening om dette – det skal de selvfølgelig også have lov til at have – men de kommer med en udtalelse om, at dette forsøg er en dårlig idé, og at gensplejningsforsøg i naturen ikke kan kontrolleres. Når vi taler om følelser, er det klart, at folk er skeptiske over for alt, hvad der er nyt. Fru Marianne Jelved fra De Radikale sagde, at hun mente, der skulle en bredere oplysning ud til befolkningen, og det er jeg fuldstændig enig i. Men det skal være en saglig og objektiv oplysning om det gode og det positive i det og ikke bare noget, der er angstpræget og bærer præg af negative holdninger.

Vi er helt klar over, at der selvfølgelig skal være en vis kontrol, så det ikke løber løbsk, men vi er altså inde på, at man ligesom må holde op med det negative. Vi må være positive, vi må se fremad. I det hele taget må vi forsøge at komme med, hvis vi overhovedet vil overleve. Vi må regne med, at hvis ikke vi giver tilbud om forsøg herhjemme nu, må vi forvente, at vores erhvervsliv tager til udlandet og laver deres forsøg dér, og det kan ikke være rigtigt.

Jeg skal ikke gøre dette længere, for jeg tror ikke, miljøministeren er i tvivl om vores holdning på dette område. CD kan altså tilslutte sig, at der gives tilladelse til forsøgsudsætning af gensplejsede sukkerroer.

Glønborg (KRF):

Jeg vil gerne sige miljøministeren tak for, at det løfte, som den tidligere miljøminister gav, hermed er blevet opfyldt.

Redegørelsen er udtryk for en klar erkendelse af, at vi med gensplejsning går ind på risiko-

[Glønborg]

fyldte veje, så farlige veje, at hvert skridt skal overvejes nøje, og også en erkendelse af, at enhver, der går på vejen, ikke bare træder med risiko for sig selv. Situationen er faktisk den, som et hold bjergbestigere må erkende, at træder én ved siden af og bærer sig ufornuftigt ad, kan det medføre, at hele holdet styrter.

Derfor er jeg glad for at kunne konstatere, at miljøministeren med det, der er lagt frem her, har bedt om at få lov at foretage det næste skridt, men at der også er en klar dokumentation for, at dette skridt er undersøgt. Man har, så vidt det nu kan lade sig gøre at forudsige, hvad der vil ske, prøvet at tage højde for de risici, der ligger deri.

Der er her i redegørelsen henvist til OECD-principperne for, hvordan vi skal tage skridtene fremad, og jeg synes, det er, hvad jeg vil kalde både fornuftigt og følelsesmæssigt rigtigt.

Jeg er også glad for, at miljøministeren har lagt tanken frem om eventuelt at oprette et miljøetisk råd, så vi kan være sikre på, at vi har alle tankemæssige og følelsesmæssige aspekter af problematikken med inde i billedet, at det ikke bare skal være kølig videnserkendelse, men at vi prøver at sætte det ind i en helhed.

Vi skal hverken smide følelserne eller fornuften over bord, men have begge dele med os. Jeg vil fra Kristeligt Folkpartis side sige, at vi er med på at tage dette skridt, men beder også om, at vi tænker os godt og grundigt om, inden vi tager det næste.

Miljøministeren (Lone Dybkjær):

Jeg vil gerne takke ordførerne for en lang række – ikke fordi jeg ønsker at give karakterer – hvad jeg vil kalde meget gode indlæg, som jeg synes lover godt for den videre debat om disse emner. Det var sådan set også, hvad jeg håbede på, da jeg oversendte redegørelsen til Folketinget. Jeg håbede, at vi kunne få en debat, hvor vi fik vendt en række af problemerne helt åbent, således at man ikke bagefter kunne sige, at vi overhovedet ikke tog højde for nogen af de klare problemer, der også er på dette område, men altså hvor vi samtidig kunne forholde os til den konkrete sag, og som jeg kan se efter de taler, der har været i dag, kan falde ud sådan, at vi kan give en tilladelse til Sukkerfabrikkerne på basis af deres ansøgning.

Til fru Dorte Bennedsen vil jeg sige, at jeg naturligvis er indstillet på i Miljø- og Planlæg-

ningsudvalget i de kommende uger at uddybe de spørgsmål, der måtte være, og uddybe redegørelsen dér, hvor der måtte være behov for det. Jeg synes også selv, at det kan være naturligt at slutte med en beretning. Det skal ikke være nogen hemmelighed, at jeg også har overvejet, hvordan man kunne forestille sig denne sag fik en passende afrunding, men jeg synes på den anden side, at det trods alt var rimeligst at starte her i Folketingssalen og – om jeg så må sige – ikke nøjes med at sende redegørelsen frem til udvalget med henblik på, at man dér drøftede spørgsmålet.

Fru Dorte Bennedsen talte om det rimelige og det urimelige i at satse på sukkerroeproduktionen. Det synes jeg er et relevant spørgsmål, men jeg vil dog understrege, at det, der er det afgørende, ikke er sukkerroeproduktionen, men frøproduktionen. Derved får det altså et langt videre perspektiv. Dette er også delvis et svar til fru Marianne Jelved. Det afgørende er i denne sammenhæng – for Sukkerfabrikkerne i hvert fald – frøproduktionen og ikke det, at vi her i landet pludselig skal til at producere sukkerroer, for det kan vi – havde jeg nær sagt – hverken leve eller dø af. Det er det videre perspektiv, der er det afgørende.

Jeg er i øvrigt meget enig i, at dette rejser problemer af mere principiel art om hele pesticidforbruget. Jeg mener i og for sig ikke, den konkrete sag rejser nye problemer, men jeg tror, at vi alle kan være enige om, at vi generelt har et for højt pesticidforbrug, og at vi derfor i andre sammenhænge skal arbejde med disse spørgsmål. Jeg synes, det må dreje sig om nogle dyberegående miljø- og landbrugsmæssige drøftelser, for at vi kan se, hvordan vi kan nedsætte pesticidforbruget. I den forbindelse bliver vi f.eks. nødt til at sige, at det er vigtigt at diskutere tingene i sammenhæng, fordi det, der skete med vores grønne marker, er måske nok, at vi får en mindre nitratudsjvning – det kan vi håbe – men til gengæld ser det desværre ud til, at vi har fået et øget pesticidforbrug, og det er et eksempel på, at vi har taget ét miljøskridt i en god retning, men dermed automatisk er kommet til at tage et andet i en dårlig retning. Jeg er meget indstillet på, at vi fortsætter disse drøftelser også med landbruget.

Jeg er i øvrigt enig med fru Dorte Bennedsen om, at det er vigtigt, at vi får drøftet de generelle perspektiver i forbindelse med det, vi nu tager

[Miljøministeren]

fat på. Jeg vil meget gerne understrege over for de ordførere, der har været inde på det, at dette er en konkret indstilling om en konkret ansøgning.

Det er sådan ifølge loven, at miljøministeren i særlige tilfælde kan meddele godkendelse til udsætning, men jeg er naturligvis indstillet på, at det er noget, som Folketinget under en eller anden form inddrages i. Om vi så hver gang skal have en drøftelse i Folketinget, eller om vi kan drøfte det i udvalget, må vi finde frem til, men jeg synes, det er meget vigtigt, at vi prøver at skabe så bred enighed om dette som overhovedet muligt. Kan jeg yde mit bidrag til det, gør jeg det naturligvis gerne.

Så citerer fru Dorte Bennedsen nogle betragtninger fra Landbrugsministeriet, som jeg er meget enig i. Jeg tror, det er helt rigtigt, at der kan opstå resistens ved længere tids anvendelse af et bestemt middel. Det kender vi jo hos mennesker. Man kan udvikle resistens over for visse mediciner, hvis man bruger dem tilstrækkelig længe, og det er da også tilfældet her. Derfor skal vi vurdere, hvad det er, der sker, og det peger også i den retning, at vi her i første fase skal fortsætte med vores konkrete vurdering fra sag til sag.

Så siger fru Dorte Bennedsen, at det er en lidt bagvendt måde at gøre det på, at vi allerede nu, før forsøgene egentlig er færdige, skal give en slags tilladelse. Jeg vil gerne sige, at det er faktisk noget, jeg selv har fremskyndet. Vi hører så utrolig mange gange, at miljøkrav er med til at blokere for virksomhederne, fordi der er en vis behandlingstid for alle miljøkrav. Jeg vil i øvrigt her sige, at det er rigtigt, at det er 5 måneder siden, at vi fik ansøgningen, men det er sådan, når vi skal behandle ansøgningen, at der er altså også nogle oplysninger, vi skal have ind i visse tilfælde, og derfor går der et stykke tid.

Det er ikke altid myndighedernes skyld, at der går noget tid med sagsbehandlingen – det kan altså også være virksomheder, der skal finde frem til de nødvendige oplysninger i forbindelse med myndighedsbehandlingen. Det gør, at jeg synes, det var rigtigt at starte på det tidligt, og at jeg anbefalede, at Sukkerfabrikkerne indsendte deres ansøgning i god tid, sådan at vi også havde tid til at diskutere disse ting, og det er faktisk baggrunden for, at ansøgningen allerede er kommet nu.

Jeg synes, det er vigtigt, hvis vi skal have gang i 90'erne, at vi på en eller anden måde også giver nogle signaler til dansk industri om, at hvis de kommer med ansøgninger – selv om der er nogle forsøg, de mangler endnu – er vi villige til at behandle dem. Forudsat at forsøgene falder heldigt ud, kan de regne med en tilladelse. Det er det, som jeg anbefaler her, og som jeg forstår – og det er jeg glad for – at der er et flertal for.

Det er naturligvis under den klare forudsætning, at forsøgene forløber, som de skal forløbe, og som man forventer de skal forløbe.

Når jeg har ønsket det, er det, fordi der har været usikkerhed, om man kunne få en sådan tilladelse eller ej. Lovgivningen er jo restriktiv, bør også være restriktiv, og jeg synes, det er rigtigt over for virksomhederne at give det signal, at de kan regne med, at de får tilladelsen, hvis det i øvrigt er i orden.

Det kunne de ikke vide før efter denne behandling, og det vil sige, at hele det forsøgsarbejde, der skulle foregå i 1989, ville foregå med den usikkerhed, at man ikke vidste, om man til syvende og sidst ville kunne få en godkendelse til den videre forsøgsudsætning. Det er grunden til, at vi har bedt om ansøgningen så hurtigt.

Så synes jeg også, at det er med til at nedgøre myten om, at miljømyndigheder forsinker tingene. Det gør de ikke. Vi er villige til at samarbejde med industrien. Vi synes, det er vigtigt, at vi har en god, miljørigtig dansk industri, og det mener vi er muligt at etablere bl.a. gennem et godt samarbejde.

Jeg hørte godt fru Dorte Bennedsens skepsis vedrørende Det Miljøetiske Råd. Jeg vil sige, at det selvfølgelig også er grunden til, at jeg har formuleret det således, at det er noget, vi skal drøfte. På den anden side er det min oplevelse, at det kunne være ganske nyttigt med nogle bredere naturdrøftelser. Hvor langt skal vi egentlig påvirke naturen? Det er også derfor, at mine betragtninger om jordens hukommelse og den slags ting er kommet med, og det synes jeg måske vi kunne prøve at afklare. Hvis det så fører til, at det er nyttigt med et miljøetisk råd, kan vi etablere det, og hvis vi synes, det er en dårlig idé, kan vi bare lade være.

Jeg håber på, at vi i forbindelse med Miljø- og Planlægningsudvalgets seminar i august-september kan begynde at tage hul på lidt af

[Miljøministeren]

disse natursynsdrøftelser, som jeg i hvert fald selv oplever som vigtige at tage fat på, sådan at vi kommer ud over den helt banale plan om, at vi kan gøre alt ved naturen eller det stik modsatte. Det synes jeg lidt præger debatten i øjeblikket.

Jeg har altså heller ikke lagt mig fuldstændig fast på det, men blot lagt det op til debat, og jeg synes, det var det rigtige tidspunkt at sige det på, fordi det er så oplagt, at vi her er inde på nogle mere principielle ting.

Hr. Rønholt vil jeg bare gerne takke for indlægget og selvfølgelig også for tilsagnet. Jeg skal lade hr. Rønholts ønske om at følge det praktiske arbejde gå videre til Sukkerfabrikkerne – eller hvad vi nu skal kalde dem i dag; jeg kom ved en fejl til at kalde dem Sukkerroerne forleden, og det skal jeg i hvert fald bestræbe mig på ikke at gøre – men jeg er ret overbevist om, at det vil være muligt at komme til det. Det kan jeg sådan set ikke forestille mig der skulle være noget i vejen for, men det er klart, at det ikke kan være mig, der udsteder en invitation.

Til hr. Rahbæk Møller vil jeg godt sige, at det er da rigtigt nok, at der er forskel på de to roer. Man kan da godt diskutere, hvilken af dem der er mest sympatisk, men det skal jeg såmænd ikke gøre mig til dommer over.

De rent konkrete ansøgninger, som hr. Rahbæk Møller hentyder til med hensyn til økologisk ekspertise, kender jeg ikke noget til. Jeg går ikke ud fra, at det er i Miljøministeriets regi, men vi kan måske efterfølgende tjekke det. Jeg er meget enig i, at vi i hvert fald skal have økologisk forskning på disse områder her i landet. Jeg vil derfor gerne drøfte, hvad det er, der kan ligge til grund for det, og også, hvad det er for en forklaring, der kan ligge bag et eventuelt afslag. Jeg har allerede understreget, at jeg synes, vi skal drøfte det videre i udvalget og ende med en beretning. Her er tale om én udsætningstilladelse, og den skaber ikke præcedens for andre udsætningstilladelser. De skal hele tiden behandles konkret også ifølge lovgivningen. Jeg er også villig til at drøfte dem, hvis der måtte komme andre, med Miljø- og Planlægningsudvalget. Jeg synes, denne debat har været af en art, der gør det helt uproblematisk at gøre det, fordi jeg tror, vi kan få en fornuftig dialog om tingene.

Fru Hanne Severinsen understregede præcis det, som jeg også selv synes er meget vigtigt,

nemlig at vi ikke erstatter eksisterende arter – jeg tror, fru Hanne Severinsen sagde gamle arter – med nye. Det er jeg meget enig i. Det er vigtigt, at der ikke må mangle muligheder, sagde fru Hanne Severinsen, for næste generation, fordi vi har udviklet ensidigt. Det synes jeg er en meget central betragtning, og den skal vi være opmærksom på i al vores miljøtankegang.

Jeg vil gerne tilføje, at det er lettere sagt end gjort, for faktisk forsvinder der ganske mange arter hver dag. Derfor kan vi sige, at det er heldigt, at vi endnu har nogle at tage af. Det står altså faktisk ret dårligt til med artsvariationen, og derfor synes jeg også, det er vigtigt, måske i forbindelse med vores naturdrøftelser, at vi tager fat på disse ting.

Til hr. Knud Lind vil jeg blot sige, at jeg dog var glad for, at hr. Knud Lind til trods for sine forskellige andre bemærkninger tilsluttede sig udsætningen. Jeg skal ikke kommentere, hvor godt de gør det i alle andre lande. Det er ikke altid lige relevant for Danmark, men det er da klart, at vi følger med i, hvad der foregår. Det er naturligvis rigtigt, at uheld i andre lande er grænseoverskridende, men det fritager jo ikke os fra ansvaret, men det gør selvfølgelig, at det er vigtigt, at vi samarbejder på det internationale plan. Det er også derfor, vi satser, f.eks. i EF-samarbejdet, på at få et fælles direktiv på dette område, der i så stor udstrækning som muligt naturligvis tilgodeser danske interesser. Jeg vil sige til hr. Knud Lind, at man i Sverige faktisk i øjeblikket overvejer at kigge på den udsætningslovgivning, som man har, fordi man måske finder, at man har været lidt for hurtig det sted.

Til hr. Knud Lind til sidst: det, vi gør, er jo at følge de regler, som OECD anbefaler, og der er altså andre lande, der går noget forsigtigt frem.

Til fru Marianne Jøved og hr. Glønborg vil jeg blot sige tak for indlæggene og også tak for oplæggene om, at vi skal få en lidt bredere diskussion om disse udviklingsperspektiver. Jeg vil også takke hr. Glønborg for tilsagnet på den konkrete ansøgning.

Til fru Lis Noer Holmberg vil jeg sige, at det er vigtigt med oplysning, men hele tankegangen bag det her er faktisk, at det skal være god og sober oplysning. Jeg mener ikke, det skal være ensidigt positiv oplysning, jeg synes, vi skal være ærlige. Det her har fordele og ulemper, det er dumt af os at skjule det. Der er nogle

[Miljøministeren]

fordele ved det, og der er også mulige ulemper, ikke ved det konkrete, men ved den videre udvikling; der kan i hvert fald være det, hvis vi ikke tager meget konkret hånd om dem. Derfor synes jeg, at oplysningen skal gå på, at vi siger, at der er fordele og ulemper. Vi kan faktisk godt styre udviklingen, hvis vi vil, og jeg synes, dagens debat har vist, at der er vilje til at gå ind i en konstruktiv dialog.

Dorte Bennedsen (S):

Jeg vil gerne takke ministeren for hendes svar og også for den imødekommenhed, der var i tilsagnet om, at sagen kan drøftes i den kommende tid i Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg.

Ministeren var inde på betragtninger om vigtigheden af at give nogle signaler til dansk industri. Det er betragtninger, jeg helt kan tilslutte mig, men jeg forstår ikke rigtig ministerens anvendelse af dem i denne forbindelse, for de signaler af positiv art, som industrien har behov for, er jo givet i dag. Der har jo tegnet sig et ganske stort flertal for en positiv holdning over for en tilladelse til disse forsøg under visse forudsætninger.

Jeg synes, det også ud fra en ren ordentlighedsbetragtning er ejendommeligt at give en tilladelse, før forsøgene er til ende, og jeg kan ikke se, at min tanke om, at den endelige tilladelse først gives, når sommerens undersøgelser og forsøg er overstået, virker forsinkende. Hvis ministeren giver tilladelsen om, hvad ved jeg, 8-14 dage, skal hun jo alligevel afvente forsøgene til sommer.

Virksomheden kommer jo ikke én dag hurtigere frem ved, at man vælger den anden procedure, og der er altså et eller andet, der generer mig ud fra sådan en almindelig ordentlighedsbetragtning ved, at man siger ja nu under forudsætning af et eller andet til september – eller til august, jeg ved ikke, hvornår de forsøg er til ende. Jeg synes lige så godt, man kunne vente til den tid. Men det kan vi drøfte, og hvis ministeren har nogle gode argumenter, er vi overordentlig villige til at lytte til dem; men endnu er jeg ikke overbevist om, at det er den rigtige fremgangsmåde, ministeren vil vælge.

Til sidst blot dette: Ministeren nævnedes, at hun godt kunne høre min skepsis over for Det Miljøetiske Råd. Jeg vil gerne sige, at det bestemt ikke er skepsis over for nødvendigheden

af en drøftelse af alle disse problemstillinger. Jeg tror, det er uhyre vigtigt, og jeg noterede mig med glæde, at ministeren ville tage hul på det på seminaret til august. Det er uhyre vigtigt, at vi i en større sammenhæng uden altid at hænge i enkeltsager får drøftet en række af disse ganske store perspektiver igennem.

Min skepsis gik på, om just ministerens model om at nedsætte et miljøetisk råd var sådan helt de vises sten. Det er muligt, det viser sig at være det, men det vil jeg i hvert fald gerne have lejlighed til at drøfte. Men vi har en meget positiv holdning fra Socialdemokratiets side over for at få den debat i gang.

Rahbæk Møller (SF):

Jeg vil også takke ministeren for et meget positivt svar, og især vil jeg takke for ministerens tilslutning til, at vi behandler sagen videre i Miljøudvalget og afslutter sagen med en beretning. Jeg vil gerne gentage tilsagnet om, at vi bestræber os på, at en sådan beretning kan afgives i løbet af juni måned.

Men der var en ting, der foruroligede mig. Ministeren konkluderede af debatten, at nu var hun klar til at give tilladelsen, og derved var hun tæt ved at gøre udvalgsarbejdet meningsløst. Sagen må vel være, at en tilladelse afhænger af den beretning, som Miljøudvalget afgiver. At det så er sandsynligt efter debatten i dag, at det bliver en positiv beretning, er en anden snak, men der skal være orden i sagerne. Vi skal jo ikke gøre udvalgsarbejdet meningsløst på forhånd, og sådan kunne ministerens indlæg forstås. Jeg håber ikke, at det skulle forstås sådan.

Knud Lind (FP):

I sit svar i dag nævnedes ministeren bl.a., at hun kunne oplyse, at det var vigtigt i forbindelse med det grænseoverskridende, at man skulle samarbejde i EF om fælles regler. Det undrer mig faktisk meget, når jeg tænker på andenbehandlingen af lovforslaget om genteknologi, for da havde ministeren jo god lejlighed til at stemme for det forslag, der var stillet af Fremskridtspartiet, og som var i overensstemmelse med Kommissionens forslag om ændrede regler for genteknologi, men ministeren stemte ikke for det. Og det er jo lidt hyklerisk her at tale om et samarbejde i EF, når man så stemmer den stik modsatte vej, når man har en lejlighed til det.

[Knud Lind]

Jeg bemærkede også i dag, at ministeren sagde noget til fru Lis Noer Holmberg om, at vi skal være ærlige. Ja, det synes jeg egentlig også man skulle være, og jeg vil give miljøministeren et godt råd: Når man vil omgå sandheden ved politisk udenomssnak, så kræver det, at man kan huske sine tidligere søforklaringer. Bl.a. skal man lade være med at skrive nye ned, så andre kan sige: Jamen hvad er nu det, det stemmer jo ikke rigtig sammen.

Når jeg siger det, så er det, fordi jeg den 9. maj 1989 ved andenbehandlingen af lovforslag om miljø og genteknologi, jf. sp. 9497 i Folketingstidende 1988-89, spurgte om følgende:

»Hvornår fik ministeren ansøgningen fra Sukkerfabrikkerne, og hvornår vil denne ansøgning helt konkret være færdigbehandlet i ministeriet?«

Som svar kom der en lang søforklaring fra ministeren, hvor hun bl.a. sagde, at Fremskridtspartiets forslag om 60-dages-regel kunne man egentlig talt også holde sig inden for. Hvorfor sagde ministeren ikke sandheden, som var, at ministeren den 27. december 1988, altså for 5 måneder siden på nær tre dage, fik ansøgningen fra Sukkerfabrikkerne? Hvorfor sagde ministeren ikke det i stedet for de andre søforklaringer?

Jeg vil give ministeren det råd, at ministeren skal lade være med at skrive det i sin redegørelse senere. Er man kommet ind på det dér med søforklaringer, så skal man blive ved, man skal ikke slå over, og man skal hele tiden huske, hvad man har sagt, for det andet er uhæderligt.

Jeg fik ikke nogen kommentar til OECD-rapporten, der konkluderede, at der ikke er grund til særlig lovgivning på området. Mens vi i dag taler om en 1.000 m² stor forsøgsmark til nogle sukkerroer, er der i 1989 givet en tysk tilladelse til at udsætte 40.000 genmanipulerede petuniaplantter, og der regnes ikke med, at udsættningen skulle give nogen gener i miljøet.

Det må også vække til eftertanke, at mens Danmark har verdens skrappeste lov om genteknologi, er man i Østeuropa slet ikke begyndt at overveje de eventuelle problemer ved udsætning. Hvis Danmark ikke meget hurtigt liberaliserer sin holdning til genforsøg – og det er ikke nok med det, ministeren er kommet her med – så vil Danmark om få år ende som et fri-landsmuseum, uagtet vi i dag har en stærk bio-industri og et moderne og velfungerende landbrug.

De meget skrappe regler om genteknologi gør det vanskeligt for industrien og betyder i sidste ende, at Danmark patentmæssigt sækker agterud. Det vil om få år i praksis betyde, f.eks. at en landmand ikke må bruge sine patenterede, gensplejsede tyre og køer til avl, medmindre han har betalt for en speciel licens til det. Han må således kun sælge køerne eller mælken. En landmand, der dyrker patenteret, gensplejset byg til fremstilling af øl, må kun sælge bygkernerne til bryggeriet, men må ikke uden en ny licens sælge af sin høst til udsæd eller tilså sine egne marker med kerner fra sidste års høst. Det betyder, at danske landmænd om få år kan se sig nødsaget til at købe ny sæsæd hvert år hos det firma, der råder over patentet, blot fordi Danmark igennem en årrække har haft verdens skrappeste lov om genteknologi. Det vil jeg bede ministeren tænke over.

Miljøministeren (Lone Dybkjær):

Fru Dorte Bennedsen stillede mig et centralt spørgsmål om det bagvendte, som jeg åbenbart ikke fik forklaret godt nok. Det er heller ikke sikkert, jeg kan gøre det her i dag, og jeg skal så forsøge mig igen senere. Jeg vil prøve at tænke på, hvad vi har af paralleller – f.eks. at købe et nyt hus. Det køber man jo somme tider under ganske bestemte forudsætninger. Så ved man, at man har huset, hvis de forudsætninger opfyldes. Det er altså en slags garanti, man har på det salg. Man har, om jeg så må sige, skrevet under og dermed forpligtet sig.

Jeg tror, alle vi, der mere konkret er inde i den slags ting, ved, at det er rarere at have en nedskreven, konfirmeret aftale, end det er at vide, at man får den, hvis og hvis og hvis, så føler man sig på mindre sikker grund. Jeg tror, det er det, der er tale om her. Virksomheden vil simpelt hen føle, at den er på mere sikker grund, nøjagtig som jeg personlig ville føle, hvis jeg stod i sådan en konkret handelssituation. Der kan naturligvis også tænkes andre situationer, hvor man har lyst til at have et stykke papir. Jeg tror, det er nøjagtig det samme med virksomheder, de vil hellere have et tilsagn, end de vil have et løfte om et tilsagn. Der er trods alt forskel.

Man kan godt hævde, at det er ren psykologi; det er papirer jo ind imellem. De binder selvfølgelig ikke mere, end papirer gør. Det er altså det, der er tale om, og det er derfor, jeg mener, at det vil være rigtigt at give en tilladelse

[Miljøministeren]

under visse bestemte forudsætninger, sådan som det fremgår af brevet, som jeg gerne ville sende, og som jo altså ligger i udvalget, og som vi derfor kan drøfte. Jeg har fremlagt brevet i udvalget, for at der ikke skal være nogen myter i denne sag. Det lægger jeg faktisk en hel del vægt på.

Jeg kan nok ikke komme det nærmere i dag. Det er sådan, jeg selv har følt, og det er derfor, jeg også har fremskyndet ansøgningen, sådan at vi får drøftelsen nu og ikke i efteråret eller til foråret eller senere. Det var, for at virksomhederne kunne få den sikkerhed for, at de vil få en tilladelse, som der villø ligge i et brev. Så er der så mange ting, der ikke efterfølgende kan ventes, f.eks. at der er nogle, der er i dårligt humør en dag, og derfor er der pludselig en anden holdning og sådan noget, det kommer så ikke til at spille ind.

Til hr. Rahbæk Møller vil jeg sige, at hvis jeg har udtrykt mig sådan, så er det almindelig dårlig udtryksform. Naturligvis gives det her under forudsætning af, at udvalgsbehandlingen viser sig ikke at afsløre nye ting. Ellers ville udvalgsbehandlingen være helt tåbelig, og det synes jeg bestemt ikke den er i Miljø- og Planlægningsudvalget. Det ville dels være dumt af mig, dels ville det også være urigtigt af mig at sige, at jeg følte det. Jeg mener, det er meget vigtigt at få den drøftelse også i Miljø- og Planlægningsudvalget, så vi, om jeg så må sige, afslutter på en ordentlig og gennemarbejdet facon. Det er det, der har været meningen med redegørelsen. Og når sagen også drøftes her i salen, er det selvfølgelig, fordi den har en lidt bredere offentlig interesse end blot for Miljøudvalgets medlemmer.

Ja, jeg har jo mange fornøjelser ved det arbejde, jeg har i øjeblikket, og som jeg er utrolig glad for. En af de helt specielle fornøjelser er selvfølgelig hr. Knud Linds ordførertaler. Det må jeg jo nok sige.

Jeg må sige i forbindelse med Fremskridtspartiets ændringsforslag om genlovsændringen, at når vi bl.a. ikke stemte for Fremskridtspartiets forslag, var det, fordi vi ikke på nuværende tidspunkt ville binde os til præcis den løsning. Vi er ikke sikre på, at det er den rigtige løsning. Det er rigtigt, det er den, der er på bordet i EF i øjeblikket, men i en lang række sammenhænge har Danmark altså en anden opfattelse end de øvrige EF-lande, og vi forsøger na-

turligvis at påvirke de andre EF-lande til at indtage vore standpunkter. Det kan godt være, at hr. Knud Lind mener, at det bør Danmark ikke gøre, men det mener jeg oplagt at vi bør.

Jeg skal så beklage, at nogle enkelte udsagn fra min side giver anledning til en fortsat debat, men vi er jo heller ikke så langt fremme på dagen endnu.

Jeg vil godt sige til hr. Knud Lind, at jeg ikke forsøger at omgå sandheden. Jeg var godt klar over, at det var et godt stykke tid siden, at Sukkerfabrikkerne havde indsendt ansøgningen, jeg var også udmærket godt klar over, at det var 5 måneder, hr. Knud Lind. Jeg har allerede prøvet at forklare hr. Knud Lind – men jeg har jo ikke stort held med mine forklaringer til hr. Knud Lind – at faktisk sker der det, at når man indsender en ansøgning, er det ikke altid, at de tilstrækkelige oplysninger er der, og jeg bliver nødt til at sige til hr. Knud Lind, at det varede altså en rum tid, inden vi fik de tilstrækkelige oplysninger. Sådan er det, og det ved alle, inklusive virksomheden.

Det gjorde sådan set ikke noget, for vi har jo fået dem så betids, at vi kan nå at få en fornuftig diskussion her. På et tidspunkt måtte vi presse lidt på for at få oplysningerne, hvis vi skulle nå at få denne redegørelse frem, og så fik vi dem naturligvis også, sådan at vi kunne viderebehandle sagen. Det er grunden til, at det har taget et stykke tid. Det er faktisk ikke myndighedernes skyld, det var, fordi det tog noget tid med at få de oplysninger, vi skulle have frem. Så kan hr. Knud Lind sige, at det var nogle åndssvage oplysninger, som det offentlige ville have; det er hr. Knud Linds almindelige holdning til den offentlige sektor. Den har jeg ikke stor lyst til at bruge tid på at kommentere.

Om man skal have en særlig lovgivning eller ej, det kan man da diskutere. Nu har vi altså en særlig lovgivning her i landet, og sådan er det. Men jeg kan sige til hr. Knud Lind, at uanset om vi ikke havde haft en særlovgivning og denne her lov var inde i forbindelse med miljøbeskyttelsesloven, så havde det været nøjagtig samme procedure, vi havde valgt.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Undskyldninger er der jo nok af. Men det konkrete spørgsmål den 9. maj 1989 var: »Hvornår fik ministeren ansøgningen fra Suk-

[Knud Lind]

kerfabrikkerne, og hvornår vil den helt konkret være færdigbehandlet i ministeriet?» Så enkelt var det, og så kunne ministeren godt have svaret, at den fik vi for 5 måneder siden. Og ville man være helt korrekt, så kunne man have anført datoen. Man skal bare passe på, at embedsmændene i hvert fald hører, hvad ministeren siger fra talerstolen, så de ikke senere skriver datoen ned i redegørelsen.

Vedrørende det om glæderne ville jeg egentlig ønske på erhvervslivets vegne, at jeg kunne sige det samme, som ministeren sagde her.

I stedet for alle disse restriktioner så giv dog den danske industri og landbruget en chance for at overleve også i fremtiden i stedet for alt det papirnusseri, som nu har varet i 5 måneder i ministeriet. I forhold til vores konkurrenter er det dér, den er gal, så dansk erhvervsliv kommer bagud. Og når jeg taler om, at de rent patentmæssigt – det er nemlig det efterfølgende – kommer bagud, er det virkelig noget, der vil slå hårdt i løbet af de næste mange, mange år.

Det er ikke for Fremskridtspartiets skyld, at ministeren skal forsøge at lette det her, men det er for dansk erhvervslivs skyld. Og når ministeren taler om, at man vil arbejde i EF, så ved ministeren udmærket godt, at Fremskridtspartiets ændringsforslag var som taget ud af EF-Kommissionens anbefalinger om ændrede regler, men alligevel kunne ministeren ikke stemme for dem. Så skal man ikke stå her på talerstolen

og sige, at man vil arbejde for sagen i EF, for det er jo det eneste, ministeren ikke har gjort.

Miljøministeren (Lone Dybkjær):

Det passer ikke, hr. Knud Lind. Det er rent faktisk ofte sådan, at der sker ændringer undervejs i Rådet, når man behandler sagerne. Det er faktisk ikke sådan, at vi uden videre accepterer Kommissionens anbefalinger. Vi har en selvstændig behandling i Rådet.

Hr. Knud Lind ryster på hovedet, men nu er jeg altså tilfældigvis den, der har prøvet det, og derfor kan det godt være, jeg her udtaler mig om noget, som jeg ved noget om, og som hr. Knud Lind måske ved mindre om.

Hermed sluttede forhandlingen.

Meddelelser fra formanden:

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 25. maj 1989, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 14.49
